

Principles of Industrial Heritage Reuse Plan Using Analysis of International Documents; Case Analysis of Shiraz Textile Factory*

Atefeh Eskandari¹ iD, Elham Andaroodi**² iD

¹ PhD Student of Architecture, Department of Architecture, Kish International Campus, Tehran University, Kish, Iran.

² Associate Professor, Department of Conservation and Iranian Architectural Studies, School of Architecture, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran.

(Received: 17 May 2023; Received in revised form: 15 Jun 2023; Accepted: 22 Jun 2023)

The principles governing the reuse of industrial heritage aim to preserve its key features. However, there are various interpretations of these principles when it comes to the design process. This study utilizes international documents, specifically ICOMOS charters, as a source for extracting goals, policies, strategies, and design solutions related to changing the use of industrial heritage, adopting a combined quantitative and qualitative approach and logical reasoning method. By analyzing the content of the charters and recommendations, as well as the frequency of keywords related to land-use change, thirteen categories were identified, including integrity, authenticity, value, people-society, historical aspects, collective memories, tradition and characteristic, tangible-intangible aspects, culture, economy, spirit of the location, and the connections between them. For example, the goal of preserving the core values of the industrial complex within the value category leads to the identification of common patterns in both the tangible and intangible aspects of the works. In terms of economic policies, emphasis is placed on enhancing economic productivity for the benefit of the local community. When discussing traditions, an important strategy is to utilize the physical capabilities and visual values of the heritage as a source of inspiration for the new design. Identifying the character of the work involves considering elements such as the structure type, coverings, decorative style, materials used, furniture components related to the production line. Furthermore, maintaining the ability to host events and activities that took place during the active phase of the complex helps establish a connection between people, society, and industrial heritage. These components represent various instances that have been derived from international documents and

provide different levels of activities related to the land-use change, as explored in this research. A quantitative analysis was conducted to examine the "communication network" among these categories as a foundation for resource management. The results highlight relationships between goals, policies, strategies, and solutions across different categories. For example, preserving the values of the heritage requires interaction with aspects such as "completeness" and "tangible and intangible entities". The decisions in the field of "people and society" are closely related to "authenticity", "collective memories", "economy", and "value". The volume of the communication network in the value category has the greatest impact on other categories. To demonstrate a practical application of the identified categories and the hierarchy of goals to solutions, the reuse plan of Shiraz textile factory was examined as a case study. The findings of the study revealed that the land-use change plan for the Shiraz textile factory included 14 practical actions related to value, 12 actions related to importance, and 11 actions related to collective memories. The remaining categories had a range of actions ranging from 2 to 7. Based on these actions, the land-use change plan received a score of 75.06%, indicating that it is considered a successful case of change of use. Overall, the model presented in this research can aid in designing according to the principles of industrial heritage protection and serve as an evaluation tool for analyzing land-use change plans in alignment with international documents.

Keywords

Industrial Heritage, Reuse, Goal, Policy, Strategy, Communication Network.

Citation: Eskandari, Atefeh; Andaroodi, Elham (2023). Investigating the principles of industrial heritage reuse plan by analysis of international documents; Case analysis of Shiraz textile factory, *Journal of Fine Arts: Architecture and Urban Planning*, 28(2), 63-76. (in Persian) DOI: <https://doi.org/10.22059/jfaup.2023.359317.672873>

*This article is extracted from the first author's doctoral dissertation, entitled: "Principles and strategies of change of use in the interior architectural design of industrial heritage of Iran", which is processing under the supervision of the second author in the Kish International Campus, University of Tehran.

**Corresponding Author: Tel: (+98-21) 66972083, E-mail: andaroodi@ut.ac.ir

مبانی طرح تغییر کاربری میراث صنعتی با بهره‌گیری از جان‌مایه اسناد بین‌المللی - تحلیل موردی کارخانه نساجی شیراز*

عاطفه اسکندری^۱، الهام اندرودی^{۲*}

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی معماری، گروه معماری، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، کیش، ایران.

^۲ دانشیار گروه حفاظت و مطالعات معماری ایران، دانشکده معماری، دانشکده‌گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۲/۲۷، تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵، تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱)

چکیده

اصول مرتبط با تغییر کاربری میراث صنعتی راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنند که به منظور حفظ مهم‌ترین خصیصه‌های میراث تدوین می‌شوند؛ اما در طراحی برداشت‌های متفاوتی از آنها صورت می‌گیرد. در این پژوهش اسناد بین‌المللی جان‌مایه استخراج اهداف، سیاست‌ها، راهبردها، و راهکارهای طراحی در تغییر کاربری میراث صنعتی شده و روابط میان آن‌ها با رویکرد ترکیبی کمی و کیفی و روش استدلال منطقی تبیین شده است. مؤلفه‌های پیشنهادی پس از تحلیل محتوای گزاره‌های اسناد ایکوموس و فراوانی کلیدواژه‌های مرتبط، در ۱۳ دسته تمامیت، اصالت، ارزش، مردم-جامعه، وجوه تاریخی، اهمیت و خاطرات جمعی، سنت و شخصیت و وجوه ملموس یا ناملموس، فرهنگ، اقتصاد و روح مکان جانمایی و ارتباط میان آن‌ها تفسیر و ارائه شده است. همچنین با بررسی کمی، «شبکه ارتباطی» میان دسته‌های مختلف به مثابه مبنای مدیریت منابع، واکاوی شده است. به‌طور مثال مجموع حجم شبکه ارتباطی دسته‌بندی ارزش، با ۳۹ واحد، بیشترین تأثیر را بر سایرین دارد. برای سنجش یافته‌ها، طرح تغییر کاربری کارخانه نساجی شیراز تحلیل کمی شده و میزان پاسخگویی راهکارهای طراحی در دسته‌های ۱۳ گانه یافت شده سنجش شده است؛ این طرح با حدود ۷۵٪ امتیاز تجربه موفق محسوب می‌شود. بدین ترتیب این پژوهش نتایج خود را در تحلیل طرح تغییر کاربری میراث صنعتی به بحث گذاشته است.

واژه‌های کلیدی

میراث صنعتی، استفاده مجدد، هدف، سیاست، راهبرد، شبکه ارتباطی.

استناد: اسکندری، عاطفه؛ اندرودی، الهام (۱۴۰۲)، مبانی طرح تغییر کاربری میراث صنعتی با بهره‌گیری از جان‌مایه اسناد بین‌المللی؛ تحلیل موردی کارخانه

نساجی شیراز، نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۸(۲)، ۶۳-۷۶. DOI: <https://doi.org/10.22059/jfaup.2023.359317.672873>

*مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری نگارنده اول با عنوان «اصول و راهبردهای تغییر کاربری در طرح معماری داخلی میراث صنعتی ایران» می‌باشد که با راهنمایی نگارنده دوم در پردیس بین‌المللی کیش دانشگاه تهران در حال انجام است.

**نویسنده مسئول: تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۰۹۶۹۶، E-mail: andaroodi@ut.ac.ir

مقدمه

نگهداری، به منظور تغییر ظرفیت، کاربری یا عملکرد آن است. به طور کلی انطباق فرآیند تعدیل و تغییر یک سازه یا ساختمان و محیط آن برای تناسب یا مطابقت با شرایط جدید است. به طور ویژه، به عنوان اقدامی در نظر گرفته می‌شود که با تغییر کاربری یا اندازه یا عملکرد یک ساختمان سازگار است، انطباق می‌تواند شامل تغییرات، الحاقات، بهسازی‌ها و سایر اقداماتی باشد که به نوعی ساختمان را اصلاح می‌کنند (Douglas, 2006). در استفاده مجدد طیف گسترده‌ای از روش‌ها به کار گرفته می‌شود، از حفظ یکپارچگی میراث صنعتی از طریق حفاظت (به روشی متناسب با ارزش میراث آن)، تا جست و جوی درجه مناسبی از مداخلات جدید و خلاقانه (به طور عمده معماری و هنری) تا سوء استفاده (استفاده نادرست تطبیقی) که ارزش‌های باقیمانده اثر را کاهش می‌دهد (Fragner, 2012). بنابراین اقدامات مختلفی که در راستای تغییر کاربری و استفاده مجدد از میراث صنعتی انجام می‌شود نیازمند تفحص و تبیین است تا به ارزش‌های میراثی آسیب نزنند و در حفاظت دراز مدت اثر، نقش داشته باشد.

این پژوهش به دنبال تبیین مبانی تحلیل و طراحی استفاده مجدد میراث صنعتی به عنوان یکی از روش‌های حفاظت از این بناها و بهبود کیفیت محوطه‌های اطراف آنها است؛ چراکه اعطای کاربری به کارخانه‌ها و سایر آثار صنعتی به دلیل انعطاف‌پذیری، مقیاس بزرگ به مثابه قطعه بزرگ منطقه‌ای و موقعیت شهری و چندعملکردی بودن علاوه بر صرفه اقتصادی فواید متعدد فرهنگی و اجتماعی را به دنبال دارد و مجموعه‌ای از فرصت‌های مناسب برای استقرار فعالیت‌های موردنیاز بافت شهری در خود دارند و می‌توانند در جهت ایجاد فضاهای سرزنده و پویای شهری مورد استفاده قرار گیرند.

در ایران به ویژه در شهرهای بزرگ استفاده مجدد از کارخانه‌های میراثی مورد توجه قرار گرفته است و با گسترش فعالیت‌های فرهنگی و کارآفرینی به مراکز محرک توسعه منطقه یا کاربری جدید خود تبدیل شده‌اند. از جمله مثال‌های تغییر کاربری مجموعه‌های میراث صنعتی می‌توان به تغییر کارخانه نساجی شیراز به موزه، تغییر کارخانه الکترونی‌سازی اما تهران به کارخانه نوآوری، تغییر کارخانه آرگو تهران به مجموعه فرهنگی، تغییر کارخانه چرم تبریز به دانشکده هنر و معماری، تغییر کارخانه اقبال یزد به پارک علم و فناوری ایران و تغییر کارخانه ریسندگی احسان پود به کارخانه پنل پایکار بنیان ایران اشاره کرد.

در چندین دهه اخیر ایکوموس مهم‌ترین مرجع ارائه دستورالعمل‌های مرتبط با حفاظت از میراث معماری و شهری بوده است و توجه به توصیه‌ها یا منشورهای آن به حفظ ارزش‌های آثار و مقبولیت ملی و جهانی طرح‌های باززنده‌سازی کمک می‌کند. اما چگونگی برخورد با طرح‌های تغییر کاربری و استفاده مجدد مبتنی بر باید و نبایدهای استخراج شده از این منشورها و توصیه‌نامه‌ها در سطوح مختلف از هدف کلی تاراکارهای طراحی مبهم است.

هدف از این پژوهش واکاوی سلسله مراتبی از اصول و راهبردهای استفاده مجدد در طرح معماری بناهای تاریخی صنعتی ایران منطبق با منشورها و دستورالعمل‌های جهانی، با حفظ ارزش‌های موجود و باز

به دنبال انقلاب صنعتی در اروپا، کارخانه‌های صنعتی در شهرها و اطراف آن‌ها مظهر تکنیک‌های نوین ساختمانی، به کارگیری مواد و مصالح جدید مثل تیرآهن، بتن و صفحات بزرگ شیشه در ادغام با سنت‌های معماری موجود شدند. شکل‌گیری این فضاها و ساختمان‌های بزرگ مقیاس، پیدایش طبقه جدیدی در معماری بود که از آن با نام «معماری صنعتی» یاد شد. معماری مبتنی بر فعالیت‌های تولیدی به شکل نمایان و بی‌پیرایه به مثابه تلاشی برای صنعتی شدن و حذف جزئیات تزئینی معماری و یکپارچگی ساختار و سازه، تلقی و ستوده می‌شود. در ایران نیز تحت تأثیر انقلاب صنعتی در دوره پهلوی اول، تأسیس سلسله‌وار کارخانه‌های بزرگ در بافت تاریخی و سنتی شهرها سبب پیدایش معماری صنعتی شد. معماری صنعتی در این دوره با حضور وسیع و نمادین خود در شهرهای مختلف، چهره و اندازه‌ای جدید از بناها و فضاهای شهری را در ترکیبی از روحیه معماری بومی ایرانی با معماری غربی به وجود آورد.

مفاهیم مختلفی از میراث صنعتی در منابع داخلی و خارجی ارائه شده‌اند. طبق منشور نیژنی تاگیل، میراث معماری صنعتی شامل بقایای فرهنگ صنعت است که دارای ارزش تاریخی، فناوری، اجتماعی، معماری یا علمی باشند (ICOMOS, 2003). بر اساس بیانیه تاپیه، میراث صنعتی در آسیا مؤثر بر شکل‌گیری شخصیت منطقه و کشورها و شکل‌دهنده بخشی از تاریخ آنها بوده‌اند؛ بنابراین میراث صنعتی آسیا با خاطرات، تلاش‌ها و داستان‌های مردم بومی منطقه گره خورده است و ارتباط عمیقی با منابع طبیعی دارد (ICOMOS, 2012b). این بیانیه، میراث صنعتی آسیا را به دلیل ترکیب با سبک‌های سنتی و مصالح محلی متمایز دانسته است.

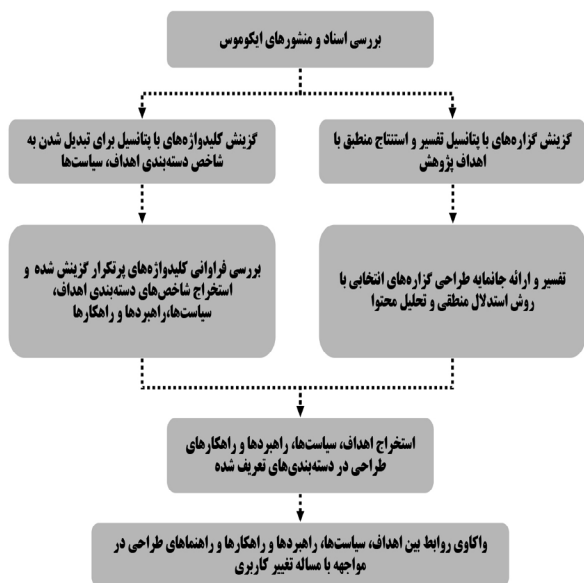
میراث صنعتی به مثابه شهادی بر تغییرات حاصل از صنعتی و مدرن شدن و تأثیر آن بر صنعت، معماری و جامعه انسانی مرتبط، نیازمند حفاظت است. حفاظت به عنوان یک نوع از مواجهه با مسئله میراث صنعتی شامل تمامی فرایندهای نگهداری از یک مکان به منظور حفظ اهمیت فرهنگی‌اش است (ICOMOS, 1999). هدف حفاظت، افزایش طول عمر میراث فرهنگی و در صورت امکان، شفاف‌سازی پیام‌های هنری و تاریخی موجود در آن بدون از بین رفتن اصالت و معنا است (ICOMOS, 1993).

از ابتدای پیدایش مفهوم حفاظت و تلاش برای حفاظت ابنیه تاریخی نظریات مختلفی در رابطه با نحوه انجام آن تبیین شده است. یافته‌های امروز باعث انتقال مقوله حفاظت از حوزه هنری به حوزه انتقادی شده و به جای الگوهای برای پیروی، یک فرایند انتقادی برای تعریف آنچه باید حفاظت شود و نیز چگونگی انجام آن توصیه می‌کند (یوکیلهتو، ۱۳۹۴). بنابراین در برخورد با بناهای تاریخی، رویکردهای مختلفی می‌توان اتخاذ کرد. به طور مثال حفاظت، مرمت، نوسازی و بازطراحی؛ بازطراحی فرایند تغییر کامل ساختمان است و آشکارترین تغییر، تغییر کاربری است اما ممکن است اصلاحات دیگری نیز در خود ساختمان اعمال شود، مانند چرخش دسترسی یا سیرکولاسیون، جهت‌گیری، ارتباط میان فضاها، و حتی شاید الحاق فضاهای جدید به ساختمان قدیمی (بروکر، ۱۳۹۹). انطباق به معنای هرگونه کار روی یک ساختمان، فراتر از تعمیر و

- چه ارتباطی میان مؤلفه‌های مبانی تحلیل و طراحی استفاده مجدد در طرح معماری میراث صنعتی وجود دارد و نسبت اهمیت و ضرورت آنها در مقایسه با یکدیگر چیست؟

- آفرینی وجوه اجتماعی و فرهنگی آنها است. بدین ترتیب سوال‌های پژوهش بدین شکل طرح می‌شود که
- در استفاده مجدد از میراث صنعتی، چگونه می‌توان منطبق با نظریه‌های جهانی با حفظ ارزش‌های موجود، اصول و راهبردهای

روش پژوهش

تصویر ۱ - فرایند پژوهش.

2003) و نگهداری از ارزش‌ها هدف مهم حفاظت محسوب می‌شود. دسته دوم مطالعاتی است که به دنبال تبیین شاخص‌ها، معیارهای مدل یا انواع روش‌های برخورد با مجموعه‌های میراثی هستند. جدول (۱) دست‌آوردهای هر دو این دسته‌ها را نشان می‌دهد. پژوهش‌های تحلیل‌شده در جدول (۱) هر کدام در سطح مبانی نظری و اهداف یا سیاست‌ها به مواجهه با میراث صنعتی پرداخته‌اند. وجه تمایز این مقاله، تبیین اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارهای طراحی به منظور استفاده مجدد میراث صنعتی به شکل سلسله‌مراتب کل به جزء است و به طور مستقیم با تحلیل محتوای متن به صورت کمی به بررسی واژگان مرتبط با اسناد بین‌المللی و روابط میان آنها می‌پردازد.

متن منشورها، اسناد و بیانیه‌های ایکوموس، ۱۶ سند، داده ورودی سیستم پردازشی این مطالعه با روش استدلال منطقی و تحلیل محتوا است. پردازش داده‌ها و متن اسناد، از یک طرف شامل اتخاذ گزاره‌های با قابلیت تفسیر و استنتاج منطبق با اهداف پژوهش حاضر و تفسیر جان‌مایه طراحی آنها، یعنی بیش از ۱۶۰ گزاره تفسیر شده، و از طرف دیگر شامل بررسی فراوانی کلیدواژه‌های پرتکرار متون اسناد به منظور بهره‌گیری از آنها به عنوان شاخص دسته‌بندی جان‌مایه‌های طراحی است. خروجی این پردازش تشخیص و تفکیک اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارهای طراحی معماری در مواجهه با مساله تغییر کاربری میراث صنعتی در دسته‌بندی بدیع، ۱۳ گانه، و تفحص و کشف روابط خطی و چندگانه بین سطوح مختلف و ارائه جدول «شبکه وابستگی» آنها است. برای سنجش سطوح مختلف اهداف تا اقدامات پیشنهادی و شبکه وابستگی میان آنها این پژوهش با رویکرد مطالعه موردی اقدام به واکاوی یک اثر تغییر کاربری یافته یعنی موزه تار و پود شیراز با کمک ارزیابی کمی منطبق با راهکارهای پیشنهادی کرده است. فرایند پژوهش در تصویر (۱) آورده شده است.

پیشینه پژوهش

مطالعات گسترده‌ای در مورد مواجهه با تغییر کاربری میراث فرهنگی صورت پذیرفته است؛ اما به‌صورت کلی و بر حسب فراوانی موضوع مطالعات این زمینه، می‌توان آنها در دودسته بندی کلی جای داد، دسته اول مطالعاتی است که به بررسی و واکاوی مفهوم ارزش، پراهمیت‌ترین خصیصه مجموعه‌های میراثی، پرداخته‌اند. چراکه بنا بر گفته فیلدن یک اثر دارای ارزش‌های معماری، زیبایی‌شناسی، تاریخی، باستان‌شناسی، اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی، معنوی و نمادین است (Fielden).

جدول ۱ - مطالعات صورت‌گرفته در حوزه مواجهه با میراث و دستاوردهای آن‌ها

پژوهشگران	دست‌آورد
(شیروانی و دیگران، ۱۳۹۵)	شناخت مفهوم ارزش بر اساس خوانش‌ها و زیربخش‌های معنایی آن
(اندرودی و تقی‌پوراناری، ۱۳۹۷)	بازشناسی ارزش‌های چندلایه به‌منظور اولویت‌بندی فعالیت‌های مدیریت حفاظت و ارائه نقشه پراکندگی ارزش در محورهای تاریخی
(مسعود و دیگران، ۱۳۹۸)	بازشناخت ارزش‌های مجموعه‌های تاریخی و تفسیر ارزش مجموعه در سه حوزه عناصر ثابت و نیمه ثابت و متغیر
(نظیری و فدایی‌نژاد، ۱۴۰۱)	گونه‌شناسی ارزش‌های میراث مدرن و ارائه تفاوت‌های آن با مفاهیم کلاسیک ارزش در میراث‌های تاریخی
(حناچی و فدایی‌نژاد، ۱۳۹۰)	تبیین چهارچوب حفاظت و بازآفرینی یکپارچه شاخص‌ها: برجستگی و سرزندگی اقتصادی
(انجم‌شعاع و دیگران، ۱۳۹۸)	دستیابی به راهکارهای به‌منظور طراحی بناهای جدید در بافت تاریخی شاخص‌ها: ارزش و اصالت، مدیریت تغییر، یکپارچگی و انسجام، زیبایی، پیوستگی
(حناچی و شاه‌تیموری، ۱۴۰۰)	توسعه چهارچوب مفهومی استفاده مجدد سازگار شاخص‌ها: ایجاد ارزش افزوده، سودآوری گروه‌های ذی‌نفع، تأمین آسایش محیطی، بهبود کیفیت زیست‌محیطی
(تیمورتاش و دیگران، ۱۴۰۰)	به‌کارگیری ظرفیت استفاده مجدد میراث‌فرهنگی بر توسعه اقتصاد محلی شاخص‌ها: باززنده‌سازی شهری، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، صنایع خلاق و فرهنگی

احترام قرار گیرد، چراکه وحدت سبک هدف مرمت نیست.

• حفاظت از بناهای تاریخی همیشه با استفاده از آنها برای اهداف مفید اجتماعی تسهیل می‌شود. بنابراین چنین استفاده‌ای مطلوب است اما نباید چیدمان یا تزئینات ساختمان را تغییر دهد. تنها تغییرات محدودی که به دلیل تغییر عملکرد مورد نیاز است ممکن است مجاز تلقی شود.

• در جایی که فناوری‌های سنتی ناکافی هستند، تثبیت یک بنای تاریخی را می‌توان با استفاده از هر تکنیک مدرن برای حفاظت و ساخت و ساز، که کارایی آن با کمک داده‌های علمی مشهود باشد و به تجربه به اثبات رسیده باشد، انجام داد.

• جایگزینی بخش‌های مفقود باید به صورت هماهنگ، با کلیت بنا یکپارچه شود، اما در عین حال باید از بخش‌های اصیل متمایز شود تا مرمت شواهد هنری یا تاریخی را جعل نکند.

• الحاقات را نمی‌توان مجاز دانست مگر اینکه این الحاقات باعث کم‌شدن اهمیت بخش‌های جالب توجه ساختمان، فضای سنتی آن، تعادل ترکیب‌بندی و رابطه آن با محیط اطراف نشود (ICOMOS, 1964).

سند نار ۱۹۹۴

• همه فرهنگ‌ها و جوامع ریشه در فرم‌ها و ابزارهای خاص ملموس و ناملموس دارند که میراث آنها را تشکیل می‌دهند و باید به آنها احترام گذاشته شود.

• احترام به تنوع فرهنگی و تنوع میراثی مستلزم تلاش‌های آگاهانه به منظور اجتناب از تحمیل فرمول‌های ثابت یا فرایندهای یکسان‌سازی شده در تلاش برای تعریف یا تعیین اصالت بناها است (ICOMOS, 1994).

منشور نیژنی تاگیل در رابطه با میراث صنعتی ۲۰۰۳

• ارزش‌های میراث صنعتی در ارزش‌های ذاتی خود سایت، بافت آن، اجزا، ماشین‌آلات و بستر آنها، در منظر صنعتی، در اسناد مکتوب، و همچنین در سوابق صنعتی که در خاطرات و آداب و رسوم مردم موجود است ثبت می‌شود.

• مداخلات باید برگشت‌پذیر بوده و کم‌ترین تأثیر را داشته باشند. هر گونه تغییرات اجتناب‌ناپذیر باید مستند نگاری شده و عناصر مهمی که حذف می‌شوند باید ثبت و در موقعیت ایمن نگهداری شوند.

• هر تلاشی باید انجام شود تا از مشورت با مردم و مشارکت جوامع محلی در حفاظت از میراث صنعتی محلی خود اطمینان حاصل شود.

• حفاظت از میراث صنعتی به حفظ یکپارچگی عملکردی آن بستگی دارد، اگر ماشین‌آلات یا اجزای آن از یک سایت صنعتی حذف شوند، ارزش و اصالت آن ممکن است تا حد زیادی کاهش یابد (ICOMOS, 2003).

سند مادرید ۲۰۱۲

• حفظ یکپارچگی و تمامیت اثر به‌وسیله درک ارزش‌های آن قبل هرگونه اقدام لازم است.

• استفاده از روشی که قبل از شروع کار ارزش‌های فرهنگی اثر را شناخته و سیاست‌های حفظ و احترام به آن را فراهم آورد، الزامی است (ICOMOS, 2012a).

تبیین مؤلفه‌ها بر مبنای استخراج گزاره‌ها از متن منشورها، بیانیه‌ها و دستورالعمل‌های ایکوموس

تبیین مؤلفه‌ها: از هدف تا راهکار

اهداف، بیانیه‌هایی هستند که آنچه را که یک سازمان در تلاش برای انجام آن است، چه از نظر برنامه‌ای و چه از نظر سازمانی را در مقیاس کلی مشخص می‌کند (Carpenter et al., 2013). سیاست نشان می‌دهد که برای سازمان چه چیزهای مورد اهمیت و تأکید است. سازمان به‌منظور تعیین اعمال و رفتارهای قابل قبول و غیرقابل قبول مجموعه از مؤلفه‌ها را تعیین می‌کند که به آنها سیاست گفته می‌شود. سیاست‌های یک سازمان ارزش‌ها و هنجارها و فرهنگ آن را نمایان می‌کند. سیاست مجموعه‌ای از قوانین گسترده برای تصمیم‌گیری است که اجرای راهبرد را با اهداف سازمان پیوند می‌دهد (Alsaedi, 2017). راهبرد، مفهوم مرکزی و یکپارچه از چگونگی دستیابی یک سازمان به اهداف خود است. وقتی یک سازمان هدف بلندمدتی داشته باشد و این اهداف و مقاصد را بتواند در یک برنامه عملیاتی منسجم جمع کرد، آنگاه می‌گوییم که سازمان دارای یک راهبرد است (Carpenter et al., 2013). به عبارت دیگر راهبرد یک سازمان یک طرح جامع را تشکیل می‌دهد که بیان می‌کند چگونه شرکت به مأموریت و اهداف خود دست خواهد یافت (Alsaedi, 2017). در حالی که راهبرد برنامه جامعی است که سازمان را به جایی که می‌خواهد می‌برد، راهکارها، گام‌ها و اقدامات تکی هستند که سازمان را به آنجا می‌رسانند.

تبیین اهداف، سیاست و راهبرد که به راهکارهای طراحی منجر شوند ضامن اجرای اصولی طرح‌های مرتبط با میراث صنعتی است. اسناد و منشورها و بیانیه‌های ایکوموس به عنوان منابع نظری پایه به‌منظور مواجهه با ساختمان‌های میراثی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این منابع مبتنی بر متن بوده و در طی حدود ۵ دهه مفاهیم و مبانی مختلفی را با انتخاب دقیق واژگان نگاشته‌اند. معمار، مترجم، شهرساز و هر کاربر در سطوح دیگر حوزه ساختمان مخاطب این اسناد هستند و هر یک متناسب با نیاز خود قسمت یا قسمت‌هایی از آن را استفاده می‌کنند. اما متن این اسناد نیازمند تفسیر و تبیین برای استخراج مؤلفه‌های تأثیرگذار در مبانی طراحی است.

گزاره‌های مرتبط با استفاده مجدد در متن منشورها، بیانیه‌ها و دستورالعمل‌های ایکوموس

متون اسناد و منشورها و بیانیه‌های ایکوموس متشکل از گزاره‌های متعدد بوده که هر کدام مرتبط با وجوه مختلف مواجهه با مجموعه میراثی است. گزاره‌های منتخب این نوشتار آنهایی است که تفسیر و استنتاج مرتبط با پژوهش و قابلیت تبدیل به هدف، سیاست، راهبرد و راهکار طراحی را داشته‌اند. خلاصه‌ای از گزاره‌های اسناد و منشورها در ادامه آمده است.

منشور آتن ۱۹۳۱

• طرح‌های احیا پیشنهادی، به‌منظور جلوگیری از آسیب به شخصیت و ارزش‌های تاریخی، به‌نقد گذاشته شوند.

• تکنیک‌ها و مصالح مدرن می‌تواند در فرایند احیا استفاده شوند (ICOMOS, 1931).

منشور ونیز ۱۹۶۴

• نمود همه دوره‌های زمانی در ساخت یک بنای تاریخی باید مورد

جدول ۲- کلیدواژه‌های استخراج‌شده از منشور نیژنی تاگیل. مأخذ: (ICOMOS, 2003)

واژگان فارسی	واژگان اصلی
آشکار سازی و جوه ملموس و ناملموس	Tangible and intangible manifestation
اهمیت و معنا	Their meaning and significance
فرهنگ صنعتی	Industrial culture
ارزش، تاریخی، فن‌شناسانه، اجتماعی، معماری و علمی	Historical, technological, social, architectural or scientific value
ارزش اجتماعی	Social value
حس هویت	Sense of identity
ارزش زیبایی شناسی قابل توجه	Considerable aesthetic value
نادر بودن	Rarity
ویژگی‌ها و شرایط کالبدی	Physical features and condition
خاطرات مردم	Peoples' memories
ارزش قابل توجه	The value of significant
تمامیت عملکردی	Functional integrity
ارزش و اصالت	Value and authenticity
اهمیت تاریخی	Historical significance
توسعه پایدار	Sustainable development
بازآفرینی اقتصادی	Economic regeneration
یکپارچگی و دل‌بستگی	Integrity and interest

هستند که برای دسته‌بندی گزاره‌ها قابل استفاده‌اند. سایر کلیدواژه‌ها به جهت اینکه فراوانی استفاده از آنها کم‌تر از میانگین فراوانی استفاده بوده، حذف شده‌اند.

استخراج و تفکیک اهداف، سیاست‌ها و جان‌مایه طراحی دسته‌بندی‌های اسناد بین‌المللی

جان‌مایه‌های تفسیر و ارائه شده شامل سطوح اطلاعاتی مختلف از هدف تا راهکار هستند، برای هر یک از دسته‌های ۱۳ گانه تعریف شده شامل تمامیت، اصالت، ارزش، مردم-جامعه، خاطرات جمعی، سنت و غیره، اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارها مواجهه با طرح تغییر کاربری میراث صنعتی تفسیر و ارائه شده است (جدول ۳). به طور مثال اهداف، سیاست‌ها، راهبرد و راهکار طراحی مستخرج از منشور ونیز به شرح زیر است:

- دسته کلی: یکپارچگی یا تمامیت
- گزاره: ارائه الحاقات به هر طریق که باشد نباید تأثیر بر وضع موجود بگذارد و پیوستگی و تمامیت طرح را بر هم زند.
- الف) هدف طراحی: حفظ پیوستگی و تمامیت مجموعه؛
- ب) سیاست طراحی: حفظ ترکیب‌بندی اولیه سازماندهی فضایی، جذابیت‌های ظاهری پروژه و تعادل و ترکیب‌بندی آن و تعامل اجزای آن با یکدیگر و احترام احجام الحاقی به تناسب و بافت وضع موجود،
- ج) راهبرد طراحی: رعایت تناسب و بافت احجام الحاقی با اثر، عدم مداخله نابه جا در سیرکولاسیون و سازماندهی فضایی اصیل؛

بیانیه تائیه در خصوص میراث صنعتی آسیا ۲۰۱۲

• توسعه صنعتی در آسیا با هم‌تایان خود در غرب متفاوت است. توسعه روش‌ها و امکانات تولید بومی بخشی از تاریخ محلی است. تعریف میراث صنعتی در آسیا باید گسترش یابد و فناوری‌ها، ماشین‌آلات و تأسیسات تولیدی، سازه‌های ساخته شده و محیط‌های مصنوع پیش از انقلاب صنعتی و دوره‌های پس از انقلاب صنعتی را نیز دربرگیرد.

• میراث صنعتی منعکس‌کننده تاریخ معماری، تکنیک‌های ساخت و ساز و تجهیزاتی هستند که نیازمند حفاظت یکپارچه هستند. مسکن کارگران، منابع مصالح و امکانات حمل و نقل، همگی بخش‌هایی از این یکپارچگی هستند و باید حفظ آنها نیز در نظر گرفته شوند.

• میراث صنعتی در آسیا به شدت با مردم محلی در ارتباط است، بنابراین همکاری و مشارکت مردم محلی در حفاظت از هر سایت میراث صنعتی باید مورد حمایت و تشویق قرار گیرد (ICOMOS, 2012b).

منشور بورا ۲۰۱۳

• حفاظت به معنای نگهداری یک مکان در وضعیت موجود و جلوگیری از زوال آن است.

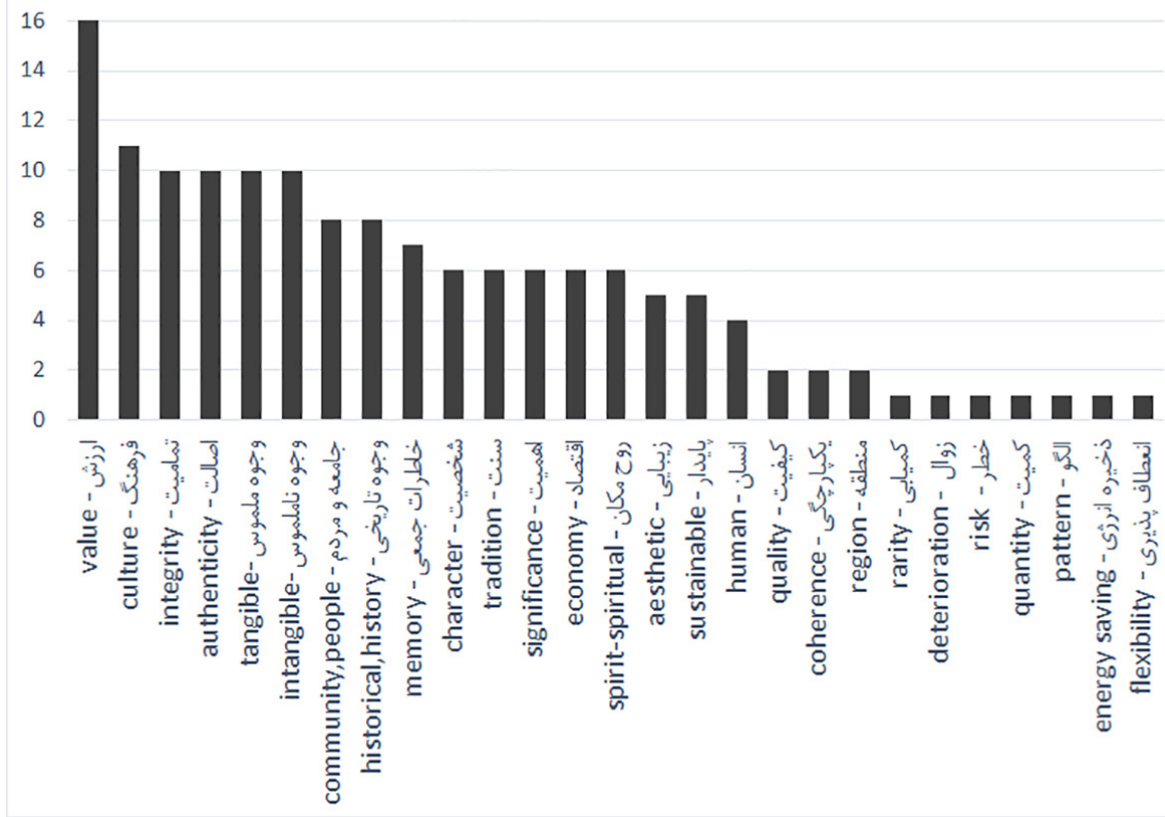
• اقدامات جدید باید به سهولت قابل شناسایی باشند. این اقدامات باید کم‌ترین تأثیر را بر اهمیت فرهنگی مکان داشته باشند و به آن احترام بگذارند (ICOMOS, 2013).

• علاوه بر گزاره‌های طرح شده در بالا، در این پژوهش ۱۶۳ گزاره، از مجموع ۱۶ سند ایکوموس بررسی و تفسیر شده است.

دسته‌بندی گزاره‌ها

دسته‌بندی گزاره‌های اسناد بین‌المللی با استخراج واژگان کلیدی از گزاره‌های منتخب اسناد ایکوموس انتخاب شده‌اند. به طور مثال جدول (۲) کلیدواژه‌های مستخرج از منشور نیژنی تاگیل را فهرست کرده است. شاخص‌های دسته‌بندی می‌تواند با بررسی کلیدواژه‌ها و انتخاب پرتکرارترین آنها از میان گزاره‌های منتخب انجام گیرد. «فراوانی» استفاده از کلیدواژه‌های مختلف در متون اسناد، منشورها و بیانیه‌های ایکوموس در تصویر (۲) آورده شده است. فراوانی در این مطالعه به این معناست که هر کلیدواژه در چند منشور تکرار شده است. لازم به ذکر است که تکرار یک کلیدواژه در متن یک منشور، فاقد اهمیت است و تکرار در منشورها و بیانیه‌های مختلف مورد نظر است. برای مثال به کلیدواژه ارزش در هر ۱۶ سند اشاره شده است. بنابراین فراوانی استفاده از کلیدواژه ارزش ۱۶ واحد است. جمع فراوانی تمام کلیدواژه‌ها ۱۴۷ واحد است. «میانگین فراوانی استفاده» از کلیدواژه‌ها فارغ از ماهیتشان، حاصل نسبت ۱۴۷ جمع فراوانی استفاده از کلیدواژه‌ها، بر ۱۶ سند مورد مطالعه برابر ۵/۴۳ واحد است. بنابراین اگر کلیدواژه‌ای حداقل در ۶ سند تکرار شده باشد، فراوانی بیش از میانگین استفاده از کلیدواژه‌ها را داشته و به عنوان شاخص‌های دسته‌بندی در این مطالعه مورد استفاده قرار گرفته است. بدین ترتیب ارزش (۱۶ بار تکرار)، فرهنگ (۱۱ بار تکرار)، یکپارچگی (۱۰ بار تکرار)، اصالت (۱۰ بار تکرار)، جوه ملموس و ناملموس (۱۰ بار تکرار)، مردم و جامعه (۸ بار تکرار)، جوه تاریخی (۸ بار تکرار)، خاطرات جمعی (۷ بار تکرار)، شخصیت (۶ بار تکرار)، سنت (۶ بار تکرار)، اهمیت (۶ بار تکرار)، اقتصاد (۶ بار تکرار)، روح مکان (۶ بار تکرار) مهم‌ترین کلیدواژه‌ها

فراوانی استفاده از کلید واژه

تصویر ۲- فراوانی استفاده از کلیدواژه‌های استخراج شده در اسناد و منشورهای ایکوموس.

در مسئله تغییر کاربری میراث صنعتی هر یک از دستورالعمل‌ها و بایدها و بنیادهای طراحی در سطوح مختلف از هدف تا راهکار قرار می‌گیرند اما سوال مهمی که در اینجا مطرح می‌شود آن است که آیا این دستورالعمل‌ها در رابطه‌ای چندگانه تأثیرگذار بر و تأثیر پذیر از یکدیگر هستند و صحت انجام یا عدم انجام یکی از آنها زنجیره‌ای اتفاقات را به وجود خواهد آورد که صحت انجام دیگری را تضمین کرده یا با اختلال مواجه کند؟

به این منظور پژوهش حاضر به دنبال یافتن روابط میان اهداف سیاست‌ها، راهبردها و راهکارهای طراحی در دسته‌بندی‌های ۱۳ گانه تبیین شده است. به این منظور مفاهیم مشترک اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارها در دسته‌بندی‌های مختلف شناسایی و روابط کمی آنها مورد بررسی قرار گرفته است. روش پردازش سنجش این موضوع بوده است که به یک اقدام با مفهوم مشترک در چه دسته‌بندی‌هایی و در چند دسته‌بندی اشاره شده است، به طور مثال توجه به «وضع موجود» به شکل‌های مختلف، نظیر همخوانی با وضع موجود، و هماهنگی با آن، و احترام به وضع موجود، و تأکید بر ویژگی‌های آن، انطباق الحاقات، و مخدوش نشدن وضع موجود، در اقدامات دسته‌بندی‌های «تمامیت» و «اصالت» و «وجه تاریخی» و «ارزش» و «روح مکان» و «اقتصاد» آورده شده است. بنابراین توجه به مساله «وضع موجود» می‌تواند اقدامات ۶ دسته را به هم مرتبط کند. اگر تمامی اقدامات با مفهوم مشترک، به مثابه حلقه‌های ارتباطی، در همه دسته‌بندی‌ها شناسایی شود، تصویر (۳) حاصل می‌شود.

د) راهکار طراحی: هماهنگی بخش الحاقی با ارتفاع احجام موجود، برهم زدن همجواری اتاق‌ها و فضاهای اصیل، ترکیب بخش الحاقی با بخش اصیل با کمک مفصل‌های فضایی و کالبدی، رعایت بافت و رنگ مصالح هماهنگ با وضع موجود، تمایز بازسازی جدید با بخش‌های اصیل؛

ه) راهنمای طراحی: طراح برای خلق احجام الحاقی ارتفاع مناسب را با احترام به توده فضای موجود انتخاب کند. بخش الحاقی باید بتواند با کمک راهروها، دالان‌ها و یا مفصل‌های ارتباطی با بخش اصلی ترکیب شود. اما نباید سازماندهی فضایی بخش‌های موجود را به هم بزند یا تخریب کند. بخش‌های نیمه ریخته در بنای تاریخی نیازمند ترکیب با طرح اصیل یا طرح جدید به شکل هماهنگ هستند. مصالح بخش الحاقی می‌بایست با حساسیت انتخاب شود و در صورت انتخاب مصالح متضاد، هماهنگی با بافت اصیل و احترام به آن در اولویت است. مفهوم بهبود به‌ویژه در کالبد معماری وابسته به سواد و سلیقه طراح می‌تواند متفاوت تفسیر شود؛ اصل مهم حفظ یکپارچگی و احترام به ارزش‌های بنای تاریخی است.

به همین ترتیب بندهای استخراج شده از متن منشورها با سلسله مراتب هدف تا راهکار در حوزه‌های مختلف برنامه ریزی، طراحی، ارزیابی و اجرای طرح تغییر کاربری میراث صنعتی مستخرج از متن اسناد بین‌المللی ارائه شده است.

بحث و بررسی روابط میان اهداف، سیاست‌ها و راهبردها و راهکارهای دسته‌بندی شده

جدول ۳ - خلاصه جدول جمع‌بندی اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارها.

دسته	هدف	سیاست	راهبرد	راهکار
ارزش - Value فرآوانی ۱۴	حفظ ارزش‌های بنیادین همانند زیبایی‌شناسانه، تاریخی، حسی ادراکی آنکارا سازی ارزش‌های همه‌جانبه و ماهیت وجودی	<ul style="list-style-type: none"> توجه به ارزش‌های معماری مجموعه صرف‌نظر از دوره تاریخی آن احترام به زبان مشترک سبکی اجتناب از نگاه منفک از زمینه به مجموعه حفظ تمامی ارزش‌ها (حتی ارزش‌های متناقض و متضاد با هم) 	<ul style="list-style-type: none"> اجتناب از بررسی و تصمیم‌گیری پیرامون مجموعه میراثی به شکل مستقل و شناسایی الگوهای مشترک شناخت وابستگی شبکه اطلاعاتی مجموعه‌های میراثی با هم و در ارتباط با ارزشهای بستر تناسب مداخلات با ویژگی‌های بصری و غیربصری ارزشمند احترام به لایه‌های مختلف ارزشی و الگوهای مجموعه میراثی 	<ul style="list-style-type: none"> توجه به الگوهای مشترک شامل الگوهای ساختاری، سازماندهی، استفاده از مصالح، جزئیات و تزیینات و سایر وجوه ملموس و ناملموس مرتبط با ارزش‌ها مداخلات در حوزه‌های فضایی و بصری و کالبدی و عملکردی متناسب با زبان الگوهای مجموعه با احترام به ارزش‌های چندجانبه شناسایی الگوهای مشترک در وجوه ملموس و ناملموس نظیر ساختار و سازماندهی و مصالح به شکل زنجیره‌ای از آثار دارای ارزش‌های مشترک
Culture-فرهنگ فرآوانی ۱۱	حفظ تنوع فرهنگی و حفاظت تعامل عملکردی	<ul style="list-style-type: none"> حفظ مفاهیم فرهنگی مجموعه صرف‌نظر از محتوی و فضا و زمان ارتقا سلامت فرهنگی مخاطبان با بهره‌گیری از ارزش‌های فرهنگی اثر 	<ul style="list-style-type: none"> ارائه طرح تغییر کاربری با تمرکز بر ارتقای سطح فرهنگی تقویت فعالیت‌های مرتبط با نمایش و آموزش فرهنگ تولیدی و صنعتی مرتبط با اثر 	<ul style="list-style-type: none"> ارائه طرح تغییر کاربری با تمرکز بر ارتقای سطح فرهنگی تقویت فعالیت‌های مرتبط با نمایش و آموزش فرهنگ تولیدی و صنعتی مرتبط با اثر
intangibility-توجه فرآوانی ۱۰	توجه و احترام در وجوه ملموس و ناملموس	<ul style="list-style-type: none"> تضمین حفاظت از شواهد عینی مجموعه در ارتباط با وجوه ملموس ثبت وجوه ناملموس اثر شامل رویدادهای اجتماعی، حوادث، نقل قول‌ها، آیین‌ها، فعالیت‌های سنتی و خاطرات جمعی 	<ul style="list-style-type: none"> حداقل تأثیر بصری الحاقات جدید به مجموعه میراثی رفع ریشه‌های عوامل محل در حیات اثر و پرهیز از درمان ظاهری بازآفرینی وجوه ناملموس مرتبط با جوامع انسانی ارجحیت اصل از فرع در وجوه ملموس و ناملموس در رابطه با طرح 	<ul style="list-style-type: none"> قسمت‌های الحاقی یا اضافه شده آسیب بصری به مجموعه زنده و منظر آن را تقویت کنند. تأسیسات تا حد امکان پوشیده شوند. میلان و ابزارآلات و ماشین‌آلات، جزئیات در محل خود حفظ شوند و طراح با توجه به ثابت بودن مکان و موقعیت اولیه آنها پیشنهادها تغییر کاربری خود را ارائه دهد مراحل تولید، توزیع، و جامعه انسانی مرتبط با فعالیت‌های صنعتی در طرح منعکس و حمایت شوند
History-توجه تاریخی فرآوانی ۸	حفظ وجوه تاریخی هر دوره پرهیز از نابودشدن عناصر تاریخی	<ul style="list-style-type: none"> حفظ شخصیت دوره تاریخی اثر و معماری انخاذ نگاه کل‌نگر به مفهوم ارزش تاریخی جدا از نام دوره و سلیقه افراد احترام به ویژگی‌های مجموعه در طول زمان از ابتدای ساخت مجموعه تا زمان حال 	<ul style="list-style-type: none"> توجه به تمامی دوره‌های تاریخی اثر و عدم اولویت یک دوره بر دوره دیگر توجه به گذشته و حال و حتی آینده مجموعه میراثی شناخت وضعیت اولیه و تغییرات مجموعه میراثی در طول زمان بهره‌برداري اولیه تا به امروز 	<ul style="list-style-type: none"> نگهداری از لایه‌های مختلف اثر و انعکاس تغییر و تحولات کالبدی در طرح ارائه تغییرات در فعالیت‌ها، احجام و دسترسی‌ها در طرح جدید با احترام به بخش‌های تاریخی حفظ یکپارچگی تاریخی در صورت وجود بخش‌های نیمه‌مخروپ پرهیز از آسیب به عناصر تاریخی با ساخت الحاقات و تأسیسات
Memory-خاطرات جمعی فرآوانی ۷	احترام به خاطرات جمعی، تجارب بومی و فرهنگی	<ul style="list-style-type: none"> احترام به آداب و رسوم محلی، عادات و فعالیت‌های بومی بازخوانی خاطرات جمعی درک زندگی اجتماعی اثر در ارتباط با مردم حفظ و نگهداری وجوه ناملموس منعکس شده در روایت‌ها و داستان‌های وابسته 	<ul style="list-style-type: none"> فراهم آوردن مقدمات اجرای آداب و رسوم وابسته به اثر نقل خاطرات جمعی مرتبط با مردم در مراحل تغییر کاربری یادآوری عملکرد اولیه و فعالیت‌های انسانی مرتبط با سبک زندگی بازآفرینی رسوم و عادات بومی غالباً منحصر به فرد مرتبط با اثر انتقال وجوه ناملموس از یک نسل به نسل بعد 	<ul style="list-style-type: none"> هم‌خوانی و هم‌راستایی عملکرد جدید با فعالیت اولیه و عدم وجود تضاد نامناسب شناخت زندگی و طریقه استفاده از مجموعه میراثی در دوره فعالیت خود دخیل کردن مردم بومی در فعالیت‌های مرتبط با مجموعه احیا شده فراهم کردن تسهیلات لازم به منظور انتقال وجوه ناملموس توسط خود مردم به یکدیگر تضمین تعامل مخاطبین از همه گروه‌های سنی با مجموعه میراثی
Character-شخصیت فرآوانی ۶	حفظ ماهیت و شخصیت مجموعه	<ul style="list-style-type: none"> احترام به ساختار، سازماندهی ساخت و الگوی شکلی تأثیر گزار بر شخصیت بنا احترام به گنجایش و ظرفیت بنا ارزش‌گذاری عناصر اصیل و الحاقات مخدوش‌کننده 	<ul style="list-style-type: none"> حفظ تأثیرگذاری مجموعه میراثی بر حواس انسان در زمان تغییر کاربری توجه به ظرفیت فیزیکی و سازه‌ای در عین توجه به ظرفیت بصری و مقیاس فضایی 	<ul style="list-style-type: none"> شناسایی شخصیت اثر شامل نوع سازه، نوع پوشش‌ها، سبک تزیینات، نوع مصالح، اجزای میلان مرتبط با خط تولید و توزیع مستندسازی تأثیرات حسی و ادراکی اثر از نگاه مخاطبان به جهت بهره‌گیری در طرح حفظ شخصیت و ماهیت مجموعه شامل اجزا، تزیینات و میلان در جاساخت یا متحرک در اعطای عملکرد جدید

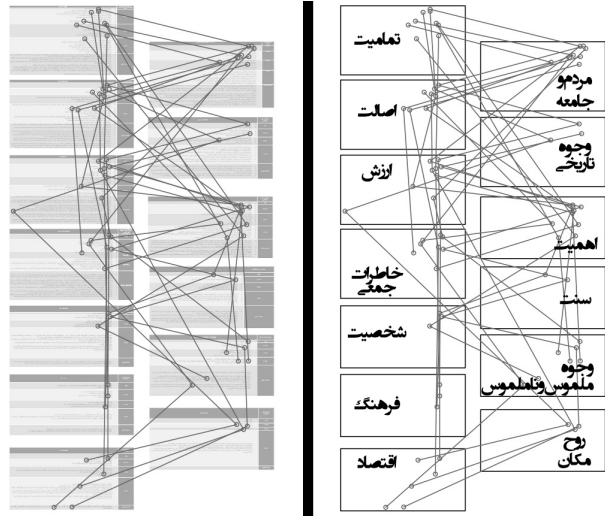
دسته	هدف	سیاست	راهبرد	راهکار
Economy- اقتصاد فراوانی ۶	برآورد اقتصادی تغییر کاربری شکرخانه‌های فرهنگی و اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> تعادل میان سرمایه‌گذاری، صرفه اقتصادی و ارزش‌های اثر بهره‌وری اقتصادی به نفع جامعه محلی پایش وضعیت اقتصادی در چرخه احیا و بهره‌برداری با حفظ ارزش‌های اثر 	<ul style="list-style-type: none"> استفاده از ظرفیت تأثیر مجموعه‌های میراثی بر کالبد اجتماعی و اقتصادی در مقیاس خرد و کلان مطالعه قابلیت‌های اقتصادی تغییر کاربری با توجه به نیازهای محلی، منطقه‌ای و شهری 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد کاربری جدید با در نظر گرفتن جایگاه محلی، شهری یا ملی اثر در جذب سرمایه اقتصادی استفاده مجدد با ایجاد فعالیت پویا و مولد اقتصادی مورد نیاز شهر و محله اجتناب از یکنواختی عملکردی و تنوع فالیتهای پشتیبان اقتصادی ایجاد الحاقات به صرفه اقتصادی و استفاده از تأسیسات با رعایت پایداری انرژی
Tradition- سنت فراوانی ۶	دستیابی به طرح خلاقانه در عین حفظ سنت‌ها و هویت اثر	<ul style="list-style-type: none"> احترام و توجه به نبارش سنتی و شواهد استفاده از مصالح مدرن در صورت وجود بازخوانی روش‌های سنتی تولید و بهره‌برداری از مصالح فهم سنت‌های مرتبط با شیوه معیشت، آداب و آیین‌ها در اثر 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد فعالیت جدید در اثر جهت احیای سنت‌ها و آداب وابسته استفاده از قابلیت‌های کالبدی و ارزش‌های بصری مرتبط با سنت ساخت به‌عنوان منبع الهام در طرح جدید 	<ul style="list-style-type: none"> رعایت همخوانی طرح پیشنهادی با عناصر شاخص مرتبط با الگوهای سنتی بهره‌گیری از مهارت‌های سنتی ساخت احیای سنت‌های مرتبط با چرخه تولید و توزیع محصول
Spirit- روح مکان فراوانی ۶	حفظ روح مکان	<ul style="list-style-type: none"> سنجش کیفیت اثر گذاری فضای اثر بر استفاده کنندگان حفظ وجوه زیبایی شناسی عناصر تاریخی حفاظت از مؤلفه‌های مرتبط با روح مکان 	<ul style="list-style-type: none"> تعریف کاربری متناسب با جایگاه اثر در ذهن مخاطب رعایت احترام به سبک و عملکرد اصلی اثر 	<ul style="list-style-type: none"> شناسایی بستر، بناها، منظر، اشیاء و رنگ‌ها و بافت، نور و شاخصه‌های ارزش آفرین توجه به عناصر منظر صنعتی همانند ماشین آلات، تجهیزات، باقیمانده محصولات و بهره‌گیری از آنها در طرح جدید

و «خاطرات جمعی» دارد اطلاعات مهم دیگری که می‌توان از گراف-جدول تصویر (۴) برداشت کرد میزان «حجم شبکه ارتباطی» اقدامات در یک دسته‌بندی با دیگر اقدامات سایر دسته‌بندی‌ها است که مشخص می‌کند بیشترین انرژی و هزینه باید صرف کدام قسمت‌ها شود.

تمامیت	مردم و جامعه	اصالت	وجوه تاریخی	اهمیت	خاطرات جمعی	سنت	شخصیت	وجوه ملموس و ناملموس	فرهنگ	روح مکان	اقتصاد		
تمامیت	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲		
مردم و جامعه	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴		
اصالت	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵		
وجوه تاریخی	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶		
ارزش	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷		
اهمیت	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸		
خاطرات جمعی	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹		
سنت	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰		
شخصیت	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱		
وجوه ملموس و ناملموس	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲		
فرهنگ	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳		
روح مکان	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴		
اقتصاد	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵		
کل حجم شبکه ارتباطی شاخص	۲۷	۱۶	۱۴	۲۴	۱۷	۱۳	۲۷	۲۹	۳۹	۱۹	۲۸	۳۲	۳۱

تصویر ۴- گراف-جدول شبکه ارتباطی اقدامات دسته‌بندی‌های ۱۳ گانه.

منظور از حجم شبکه ارتباطی مجموع میزان ارتباطات یک دسته بندی با سایر دسته‌بندی‌هاست برای مثال مجموعاً حجم شبکه ارتباطی دسته بندی ارزش با سایر دسته‌بندی‌ها ۳۹ واحد است. سایر دسته‌ها عبارت‌اند از مردم و جامعه، با ۳۲ واحد حجم شبکه ارتباطی، بعد از آن تمامیت، با ۳۱ واحد، اهمیت، با ۲۹ واحد، اصالت، با ۲۸ واحد، خاطرات جمعی و اقتصاد، با ۲۷ واحد، وجوه ملموس و ناملموس، با ۲۴ واحد، وجوه تاریخی، با ۱۹ واحد، شخصیت، با ۱۷ واحد، روح مکان، با ۱۶ واحد، فرهنگ، با ۱۴ واحد، سنت، با ۱۳ واحد اهمیت دارند. بر مبنای این اعداد ضریب وزنی شبکه ارتباطی دسته‌بندی‌ها در تصویر (۵) آورده شده است که بین ۰ تا ۱ نرمالایز شده‌اند. برای

تصویر ۳- حلقه و ریسمان ارتباط بین اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارها در دسته‌بندی‌های ۱۳ گانه.

گراف-جدول تدوین شده در تصویر (۴) شبکه ارتباطات دوگانه تمامی دسته‌بندی‌ها را نمایش می‌دهد و هر چه تلاقی دو دسته بندی ارتباطات بیشتری داشته باشد با رنگ تیره‌تر و هر چه تلاقی دو دسته بندی ارتباطات کم‌تری داشته باشد رنگ روشن‌تری به خود گرفته است. در مجموع تحلیل‌های کمی نمایش داده شده در گراف-جدول تصویر (۴) به پژوهشگر، طراح یا مسئول نشان می‌دهد که هر تصمیم‌گیری به چه میزان بر سایر بُعدهای دیگر تأثیر خواهد داشت. به طور مثال اعمال صورت گرفته در حوزه «ارزش» بیشترین تعامل را با ۵ رشته ارتباطی با «تمامیت» مجموعه و «وجوه ملموس و ناملموس» دارد. «اقتصاد» مجموعه میراثی با ۴ رشته ارتباطی، بیشترین تعامل را با حوزه‌های «مردم و جامعه» و «اصالت»

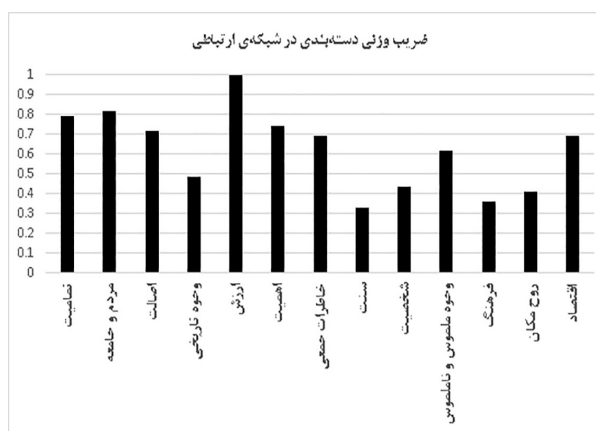
هم‌نشینی شیشه، فلز، چوب، پارچه و سنگ در کنار مصالح آجری بنای تاریخی موجود حکایت از همین موضوع دارد. تغییر کاربری کارخانه نساجی شیراز در واقع تغییر کاربری باقیمانده خرابه ساختمان اداری کارخانه نساجی بوده است. تصویر (۷) (شماره ۲ تا ۴)، زمان ویرانی این ساختمان را نشان می‌دهد که جز موقعیت گود روغن هیدرولیک، هیچ نمودی از صنعت نساجی و عملکرد آن شامل ماشین آلات و غیره در آن وجود نداشته است (ایروانیان، ۱۳۹۹). اقدامات طرح اجرا شده مطابق تصویر (۷) شماره ۵ تا ۱۳ است. مطالعه درباره این تغییر کاربری در سه سطح، بازدید میدانی، مطالعه کتابخانه‌ای و مشاهده داده تصویری توضیحات طراح از تغییر کاربری بوده است.

هر اقدام عملی منعکس شده در طرح را می‌توان ناظر بر اقداماتی از سطوح هدف تا سیاست در دسته بندی ارائه شده این مطالعه دانست.

تصویر ۶- تغییر کاربری ساختمان اداری کارخانه نساجی، بالا نمای ورودی مجموعه (تصویر طراحی شده توسط نگارنده، ۱۴۰۲). پایین پلان لکه گذاری. مأخذ: (ایروانیان، ۱۳۹۹)

مثال ارزش که بیشترین واحد حجم شبکه ارتباطی با ۳۹ واحد را دارد، ضریب وزنی‌ای معادل ۱ و تمامیت با ۳۱ واحد، ضریب وزنی حدود ۰/۸ را خواهد داشت. بر این مبنا کم‌ترین ضریب متعلق به سنت با ۱۳ واحد و ضریب ۰/۳۳ تعریف می‌شود. مطابق این تصویر اقدامات در دسته‌بندی «ارزش» تقریباً ۱/۴۴ برابر مؤثرتر از اقدامات دسته «خاطرات جمعی» در مجموع شبکه ارتباطی است. این شبکه می‌تواند مبنای توجه به دسته‌بندی فعالیت‌ها باشد. مثلاً میزان توجه به انجام اهداف، سیاست‌ها و راهبردها و راهکارهای دسته‌بندی «ارزش» مجموعه میراثی تقریباً ۱/۳۹ برابر دسته‌بندی «اصالت» و توجه به اعمال دسته‌بندی «اصالت» تقریباً ۱/۰۳ برابر «اقتصاد» مجموعه میراثی باشد.

تصویر ۵- ضریب وزنی دسته‌بندی در شبکه ارتباطی

تحلیل طرح تغییر کاربری کارخانه نساجی بر اساس «گراف-جدول شبکه ارتباطی اقدامات»

برای سنجش سطوح مختلف اهداف تا مداخلات و شبکه ارتباطی اقدامات این پژوهش اقدام به تحلیل یک اثر صنعتی تغییر کاربری یافته یعنی کارخانه نساجی شیراز کرده است.

تغییر کاربری کارخانه نساجی، در ساختمان اداری کارخانه نساجی شیراز متعلق به دوره پهلوی اول شکل گرفته است. این بنا در محوطه فعلی مرکز اسناد و کتابخانه ملی مرکز فارس، در کنار خیابان حافظ شیراز، در محدوده تاریخی عرفان که دربرگیرنده مجموعه حافظیه و دانشگاه ادبیات، مقبره مشاهیر، باغ جهان نما و مرکز اسناد و کتابخانه ملی فارس است، واقع شده است. این تغییر کاربری، بخشی از طرح توسعه محوطه حافظیه می‌باشد که در سال ۱۳۸۷ توسط مهرداد ایروانیان و همکاران طراحی و اجرا شده است. ساختمان تغییر کاربری پیدا کرده در مرحله اول موزه نساجی، سپس گالری تار و پود نام گرفت و در حال حاضر به عنوان کافه گالری تار و پود استفاده می‌شود. مطابق تصویر ۶ پایین، پلان تغییر کاربری یافته عبارت است از یک فضای باز با هندسه تقریباً مربع و دو راهرو عمود بر هم که فضای بسته هستند و نقش گالری را دارند. موقعیت ورودی اصلی به فضای باز و بسته مجموعه در تصویر مذکور نمایش داده شده است. پروژه در یک طبقه انجام شده و قسمت پله‌ها دارای دسترسی عموم نیست. طراح در این پروژه سعی در نمایش فرسودگی و کهنگی دارند. طراح در این باره از عبارت «جشن ویرانه‌ها» استفاده می‌کند.

۳. اجتناب از نگاه مستقل از زمینه مجموعه و احترام به لایه‌های مختلف ارزشی شامل ارزش‌های میراث صنعتی و ارزش‌های موجود در بافت و منظر مجموعه، مؤثر بر ارزش مجموعه؛

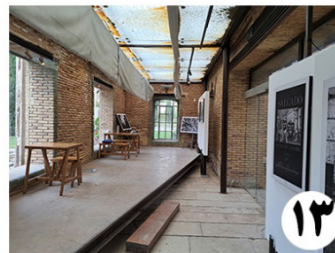
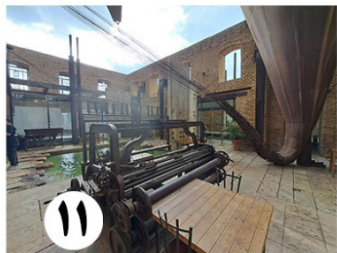
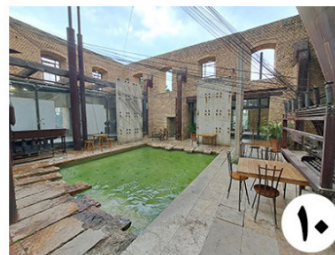
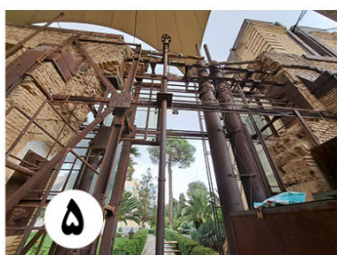
۴. امکان بازپس‌گیری مجموعه‌آنگونه که بوده است، مؤثر بر اهمیت مجموعه؛

۵. تعریف درگاه ورودی به وسیله جداره شیشه‌ای با پروفیل‌های فلزی به موجب اینکه یک لایه شفاف به ورودی اصلی بنا اضافه می‌کند (شماره ۶ از تصویر ۷) با تأکید بر ورودی، مؤثر بر اصالت و تمامیت و ارزش ورودی اصلی بنا؛

گزیده‌ای از اقدامات تغییر کاربری کارخانه مرتبط با خصیصه‌های ۱۳ گانه اسناد بین‌المللی را می‌توان بدین ترتیب برشمرد.

۱. ساخت دیوارها به وسیله اتصالات فلزی و شیشه‌ای (شماره ۵ از تصویر ۶)، با انجام مداخلات به جا در ساختار مجموعه و تقویت سیستم‌های ساختمانی و فراهم نمودن ایمنی، مرتبط با راهکارهای دسته بندی تمامیت؛

۲. بستر سازی حضور مخاطب و جلوگیری از زوال و متروکه شدن و اجتناب از تقلید صرف از ویژگی‌های ظاهری مجموعه، مرتبط با سیاست‌ها و راهکارهای دسته بندی اصالت؛

تصویر ۷- کارخانه نساجی شیراز، بخش بالا وضعیت اولیه، بخش میانی وضعیت ویرانه، مأخذ: (ایروانیا، ۱۳۹۹). بخش پایین وضعیت تغییر کاربری پیدا کرده.

دسته می‌تواند امتیاز نهایی این تغییر کاربری را مشخص کند. به طور مثال موفقیت عملکرد این تغییر کاربری در دسته تمامیت ۵۳/۹۲ درصد است. با همین روند اقدامات در حوزه مردم و جامعه ۶۹/۶۴ درصد موفقیت آمیز و اقدامات در حوزه اصالت ۵۹/۶۹ درصد است. اما برای مثال تعداد اقدامات در حوزه وجوه تاریخی در حالت تئوری و بر مبنای ضریب وزنی اقدامات این دسته بایست حدود ۷ می‌بود. اما در واقعیت اقدامات عملی این دسته ۸ مورد بوده است. بنابراین موفقیت اقدامات در دسته وجوه تاریخی چون بیش از اقداماتی پیشنهادی به صورت تئوری بوده است، ۱۰۰ درصد است. یافته‌های حاصل از این تحلیل نشان می‌دهد که این تغییر کاربری ۶ اقدام عملی در دسته تمامیت، ۸ اقدام عملی در دسته مردم و جامعه، ۷ اقدام عملی در حوزه اصالت، ۸ اقدام عملی در حوزه وجوه تاریخی، ۱۴ اقدام عملی در حوزه ارزش، ۱۲ اقدام عملی در حوزه اهمیت، ۱۱ اقدام عملی در حوزه خاطرات جمعی، ۲ اقدام عملی در دسته سنت، ۲ اقدام عملی در حوزه شخصیت، ۵ اقدام عملی در حوزه وجوه ملموس و ناملموس، ۷ اقدام در حوزه فرهنگ، ۵ اقدام در حوزه روح مکان و ۶ اقدام در حوزه اقتصاد انجام داده است و به جنبه‌های مختلف تغییر کاربری اثر با تمرکز بر مبانی حفاظت پاسخ مناسب داده است.

۶. الحاق دو صفحه با زوایای متفاوت از سازماندهی اصلی، اشاره بر لایه تاریخی دوره‌ای که بستر مجموعه محل دفن برخی افراد بوده و تأکید بر لایه معنایی مکان دفن به این شکل در راستای حفظ خاطرات جمعی، مردم و جامعه؛

۷. اضافه کردن چهار دیوار بتنی در فضای مرکزی به منظور اتصال ۴ لایه تاریخی بستر این مجموعه، لایه باغ، لایه مقبره، لایه کارخانه نساجی، لایه مرکز اسناد و کتابخانه ملی فارس.

اقدامات عملی انجام‌شده در تغییر کاربری کارخانه نساجی و دسته بندی اقدامات در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول (۵) اطلاعات کمی در رابطه با میزان موفقیت تغییر کاربری کارخانه نساجی شیراز را بر مبنای ضریب وزنی اقدامات در دسته‌بندی ۱۳ گانه پیشنهادی این مقاله را در اختیار کاربر قرار می‌دهد. برای مثال تغییر کاربری صورت گرفته، ۵ اقدام در دسته بندی تمامیت، ۸ اقدام در دسته بندی مردم-جامعه و ۱۴ اقدام در دسته بندی ارزش انجام داده است. این اطلاعات با عنوان اقدامات عملی در جدول (۴) نمایش داده شده‌اند.

در مجموع می‌توان گفت که میانگین درصد موفقیت اقدامات در هر

جدول ۴ - اقدامات عملی انجام شده در تغییر کاربری کارخانه نساجی و دسته بندی اقدامات.

دسته بندی اقدامات	اقدامات انجام شده
تمامیت- اصالت- ارزش- اهمیت- وجوه تاریخی- روح مکان	اتصال قسمت‌های ویران شده دیوارها به وسیله اتصالات فلزی و شیشه ای؛ (قسمت ۵ تصویر ۷)
تمامیت- اصالت- ارزش- اهمیت- وجوه تاریخی	الحاق یک ورق فلزی که دور تا دور جانپناه سقف امتداد یافته است. (قسمت ۱۲ تصویر ۷)
تمامیت- اصالت- ارزش- اهمیت- وجوه تاریخی	الحاق جزییات فلزی به دهانه پنجره ها؛ (قسمت ۶ تصویر ۶)
تمامیت- اصالت- ارزش- اهمیت- وجوه تاریخی- وجوه ملموس و ناملموس- شخصیت- روح مکان	تعریف درگاه ورودی به وسیله جداره شیشه‌ای با پروفیل نازک فلزی؛ (قسمت ۶ تصویر ۷)
مردم و جامعه- ارزش- اهمیت- خاطرات جمعی- وجوه تاریخی- فرهنگ	الحاق چهار دیوار بتنی در فضای میانی؛ (قسمت ۷ تصویر ۷)
ارزش- اهمیت- خاطرات جمعی	اتصال چهار دیوار بتنی به وسیله کابل‌های متعدد؛ (قسمت ۷ تصویر ۷)
تمامیت- مردم و جامعه- اصالت- ارزش- خاطرات جمعی- وجوه تاریخی- وجوه ملموس و ناملموس- فرهنگ	الحاق دو صفحه از جنس بتن و فلز در زاویه ای متفاوت با سازماندهی اصلی بنا؛ (قسمت ۸ تصویر ۷)
مردم و جامعه- ارزش- خاطرات جمعی- اقتصاد- فرهنگ	تعریف فضای میانی، سرپوشیده گذشته با سقف ویران شده، به عنوان فضایی نیمه باز با هویت حیاط داخلی؛ (قسمت ۹ تصویر ۷)
مردم و جامعه- ارزش- خاطرات جمعی- اقتصاد- فرهنگ	ایجاد کف سازی مناسب فضای عمومی در کل مجموعه؛
مردم و جامعه- اصالت- اهمیت- خاطرات جمعی- وجوه ملموس و ناملموس- اقتصاد- فرهنگ	ایجاد پوشش نسبی سقف حیاط میانی به وسیله سازه چادری؛ (قسمت ۹ تصویر ۷)
مردم و جامعه- ارزش- خاطرات جمعی- اقتصاد- فرهنگ	الحاق حوض آب به فضای حیاط میانی؛ (قسمت ۱۰ تصویر ۷)
ارزش- اهمیت- خاطرات جمعی- سنت- روح مکان	الحاق قیف برعکس فلزی به عنوان بوق نساجی یا بوق صنعت؛ (قسمت ۱۱ تصویر ۷)
ارزش- اهمیت- خاطرات جمعی- وجوه ملموس و ناملموس- سنت- روح مکان	الحاق ماشین نساجی فلزی؛ (قسمت ۱۱ تصویر ۷)
تمامیت- مردم و جامعه- اصالت- ارزش- اهمیت- خاطرات جمعی- وجوه تاریخی- شخصیت- اقتصاد- فرهنگ	الحاق سقف شیشه‌ای به فضاهای بسته تحت عنوان فضاهای نمایش؛ (قسمت ۱۳ تصویر ۷)
مردم و جامعه- اهمیت- خاطرات جمعی- وجوه ملموس و ناملموس- اقتصاد	الحاق پارتیشن‌های سفید به منظور محل نمایش؛ (قسمت ۱۳ تصویر ۷)
ارزش- اهمیت- روح مکان	پوشش عناصر تاسیساتی با پوشاننده های منعطف پارچه‌ای؛ (قسمت ۱۳ تصویر ۷) پای

جدول ۵ - بررسی عددی میزان موفقیت تغییر کاربری کارخانه نساجی.

دسته بندی اقدامات	ضریب وزنی دسته‌بندی	تعداد اقدامات عملی	تعداد اقدامات در حالت تئوری	(تعداد اقدامات عملی × ضریب وزنی) / (تعداد اقدامات تئوری × ضریب وزنی) × ۱۰۰
تمامیت	۰٫۷۹	۶٫۰۰	۱۱٫۱۳	۵۳٫۹۲٪
مردم و جامعه	۰٫۸۲	۸٫۰۰	۱۱٫۴۹	۶۹٫۶۴٪
اصلت	۰٫۷۲	۷٫۰۰	۱۰٫۰۵	۶۹٫۶۴٪
وجوه تاریخی	۰٫۴۹	۸٫۰۰	۶٫۸۲	۱۰۰٪
ارزش	۱٫۰۰	۱۴٫۰۰	۱۴٫۰۰	۱۰۰٪
اهمیت	۰٫۷۴	۱۲٫۰۰	۱۰٫۴۱	۱۰۰٪
خاطرات جمعی	۰٫۶۹	۱۱٫۰۰	۹٫۶۹	۱۰۰٪
سنت	۰٫۳۳	۲٫۰۰	۴٫۶۷	۴۲٫۸۶٪
شخصیت	۰٫۴۴	۲٫۰۰	۶٫۱۰	۳۲٫۷۷٪
وجوه ملموس و ناملموس	۰٫۶۲	۵٫۰۰	۸٫۶۲	۵۸٫۰۴٪
فرهنگ	۰٫۳۶	۷٫۰۰	۵٫۰۳	۱۰۰٪
روح مکان	۰٫۴۱	۵٫۰۰	۵٫۷۴	۸۷٫۰۵٪
اقتصاد	۰٫۶۹	۶٫۰۰	۹٫۶۹	۶۱٫۹۰٪

نتیجه

تکرار کلید واژه‌ها، حجم شبکه ارتباطی میان آنها بدست آمد. در نگاه کلی مجموع حجم شبکه ارتباطی فعالیت‌ها در دسته‌بندی ارزش، با ۳۹ واحد، بیشترین تأثیر را بر سایر دسته‌ها خواهد داشت، بنابراین اقدامات مختلف برای تغییر کاربری می‌بایست به وجود مختلف ارزش‌های اثر احترام‌بگذارد.

همچنین برای سنجش دسته‌های شناسایی شده و سلسله مراتب اهداف تا راهکارها به صورت عملی، طرح تغییر کاربری کارخانه نساجی شیراز با استفاده از محاسبات کمی مطرح شده در این نوشتار به عنوان مطالعه موردی بررسی شده است. امتیاز نهایی این طرح در دسته‌های مختلف ۱۳ گانه پیشنهادی ۷۵٫۰۶ درصد بوده است و بدین ترتیب جزو تجارب موفق تغییر کاربری است.

بدین ترتیب با توجه به پژوهش‌های مختلفی که به منظور استخراج مبانی و دستورالعمل‌های حفاظت با جان‌مایه اسناد بین‌المللی در کشور انجام می‌شود، نتایج این پژوهش رویکرد نوینی را مبتنی بر تحلیل محتوای کمی و کیفی اسناد ارائه داده است. در تصمیم‌گیری‌های مواجهه با مساله تغییر کاربری مجموعه‌های میراثی اغلب طراحان و پژوهشگران به ابدها و نبایدهای کیفی بسنده می‌کنند و روشی عددی به منظور ارزیابی این تصمیمات کیفی کم‌تر بکار رفته است. نتایج این پژوهش می‌تواند برای طراحان به عنوان یک ابزار خودارزیابی به هنگام تحلیل و طراحی تغییر کاربری میراث صنعتی و برای پژوهشگران به عنوان یک ابزار ارزیابی به منظور بررسی میزان موفقیت یا عدم موفقیت تغییر کاربری‌های انجام شده‌ی میراث صنعتی استفاده گردد.

طرح تغییر کاربری میراث صنعتی با پیچیدگی‌های مختلفی همراه است. توجه به کالبد میراث صنعتی به مثابه شاهدی بر مواجهه معماری بومی و تاریخی با پدیده صنعتی شدن، حفظ فرآیند تولید صنعتی کارخانه که ردپای ورود صنعت به هر کشور را منعکس می‌کند، و احیای جوانب مختلف مرتبط با کار و تولید وابسته به کارخانه در طول حیاتش، سبب نیاز به وجود سلسله مراتبی از اهداف تا راهکارها است. این نوشتار به شناسایی و واکاوی روابط بین اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارهای طراحی تغییر کاربری میراث صنعتی بر پایه‌ی اسناد بین‌المللی به ویژه ایکوموس پرداخته است. این اسناد با حساسیت و دقت در گزینش واژگان، مهمترین اصول و مبانی حفاظت از میراث فرهنگی و میراث صنعتی را ارائه و ماهیت میراث صنعتی را تبیین کرده‌اند. با این وجود خصیصه‌های پیشنهادی این اسناد نیازمند تفسیر و تحلیل برای استفاده در طراحی و اقدامات اجرایی وابسته به آن است. در این پژوهش از رویکرد کمی برای استخراج مؤلفه‌های مرتبط با مبانی طرح تغییر کاربری میراث صنعتی استفاده شده است. دسته بندی سطوح مختلف اهداف تا راهبردها بر اساس فراوانی تکرار کلیدواژه‌های اسناد بوده است و نتایج نشان می‌دهند: ارزش، فرهنگ و یکپارچگی و اصلت مهمترین مؤلفه‌های بنیادین هستند و اهداف تا راهکارهای مرتبط با آن‌ها در درجه نخست اهمیت در طرح برخوردارند.

در ارائه سلسله مراتب کل به جزء هدف تا راهکار این پژوهش با همپوشانی میان دستورالعمل‌های مختلف پیشنهادی در دسته‌های ۱۳ گانه استخراج شده، مواجه شد. بنابراین برای درک روابط میان اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و راهکارها در دسته‌بندی‌های مختلف با تحلیل

فهرست منابع

- میراث مدرن، نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۷(۲)، ۹۷-۱۱۰.
<https://doi.org/10.22059/JFAUP.2022.341204.672758>
 یوکیلهتو، یوکا (۱۳۹۴)، تاریخ حفاظت معماری، ترجمه محمدحسن طالبیان و خشایار بهاری، تهران: انتشارات روزنه.
- Alsaedi, R.N.R.M (2017). Business Policy and Strategy. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*, 36(7), 26-49.
- Carpenter, M., Bauer, T., & Erdogan, B. (2009). *Principles of Management*. Flat World Knowledge, Inc. Online Version.
- Douglas, J. (2006). *Building Adaptation* (Second Ed). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/b978-075066667-1/50015-2>
- Fielden, B. (2003). *Conservation of Historic Buildings* (3rd Edition). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780080502915>
- Fragner, B. (n.d.). Adaptive re-use. In *Industrial Heritage Retooled: The TICCIH Guide to Industrial Heritage Conservation*. Carnegie Publishing Ltd.
- ICOMOS. (1931). *The Athens Charter for the Restoration of Historic Monuments*.
- ICOMOS. (1964). *International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (the Venice Charter)*.
- ICOMOS. (1993). *Guidelines for Education and Training in the Conservation of Monuments, Ensembles and Sites*.
- ICOMOS. (1994). *The Nara Document On Authenticity*.
- ICOMOS. (1999). *The Burra Charter, The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance*.
- ICOMOS. (2003). *The Nizhny Tagil Charter for the Industrial Heritage*.
- ICOMOS. (2012a). *Madrid Document-Approaches for the Conservation of Twentieth-Century Architectural Heritage*. International Council on Monuments and Sites.
- Ticcih. (2012B). *Taipei Declaration for Asian Industrial Heritage*. The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage.
- انجم شعاع، مریم؛ حناچی، پیروز و اندرودی، الهام (۱۳۹۸)، اصول و راهکارهای طراحی ساختارهای میان‌افزایه‌منابه‌محرك توسعه بافت‌های تاریخی، نشریه مطالعات شهرهای ایرانی اسلامی، ۳۷ (۱۰) ۶۷-۷۹.
<https://dori.net/dor/20.1001.1.2228639.1398.10.37.6.0>
- اندرودی، الهام؛ تقی‌پورناری، زینب (۱۳۹۷)، ارزیابی ارزش‌ها در منظر شهری تاریخی خیابان ولیعصر تهران با بهره‌گیری از سیستم اطلاعات جغرافیایی مشارکت مردمی (PPGIS)، نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۳(۲)، ۷۵-۸۶.
<https://doi.org/10.22059/JFAUP.2018.234463.671721>
- بروکر، گرم؛ استون، سالی (۱۳۹۹)، بازخوانی طراحی، اصول باز طراحی فضاهای داخلی، ترجمه احسان مسعود، تهران: کتابکده کسری.
- تیمورتاش، سارا؛ حناچی، پیروز و طالبیان، محمدحسن (۱۴۰۰)، شاخص‌های به‌کارگیری ظرفیت میراث فرهنگی برای توسعه اقتصاد محلی، مطالعات معماری ایران، شماره ۲۰، ۱۹۵-۲۱۱.
<https://doi.org/10.22052/JIAS.2022.111876>
- حناچی، پیروز؛ شاه‌تیموری، یلدا (۱۴۰۰)، توسعه چهارچوب مفهومی استفاده مجدد سازگار به عنوان راهبردی پایدار در حفاظت از بناهای میراثی، مطالعات معماری ایران، شماره ۱۹، ۲۵-۴۵.
<https://doi.org/10.22052/JIAS.2022.111863>
- حناچی، پیروز؛ فدایی‌نژاد، سمیه (۱۳۹۰)، تدوین چهارچوب مفهومی حفاظت و بازآفرینی یکپارچه در بافت‌های فرهنگی - تاریخی، نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، شماره ۴۶، ۱۵-۲۶.
<https://dori.net/dor/20.1001.1.22286020.1390.3.46.2.6>
- شیروانی، مریم؛ احمدی، حسین و وطن‌دوست، رسول (۱۳۹۵)، بازشناسی ارزش و عوامل تأثیرگذار در دگرگونی دیدگاه‌های ارزشی در حفاظت از میراث فرهنگی در قرن حاضر، نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۱(۴)، ۳۹-۵۰.
<https://doi.org/10.22059/JFAUP.2017.61655>
- مسعود، سیداحسان؛ عشرتی، پرستو؛ فیضی، محسن و عینی‌فر، علیرضا (۱۳۹۸)، توسعه چارچوب مفهومی ارزش در بازطراحی معماری داخلی استفاده مجدد منطبق بناهای واجد ارزش: نمونه موردی: زندان قصر به عنوان باغ‌موزه، نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۴(۳)، ۹۷-۱۱۰.
<https://doi.org/10.22059/JFAUP.2019.272539.672192>
- نظیری، زهرا؛ فدایی‌نژاد بهرام‌جردی، سمیه (۱۴۰۱)، گونه‌شناسی ارزش‌های